

Відтак з урахуванням економічної, соціальної та демографічної ситуації в Україні, доцільним є не лише ґрунтовне вивчення досвіду зарубіжних країн, котрі стикнулися із проблемами пенсійного реформування, але й конструктивне трансформування його у процесах національних реформ. Безперечно, соціально-економічні, демографічні та політичні умови в Україні дають можливість здійснювати реформування пенсійної системи лише в режимі удосконалення чинної солідарної системи та поступового доповнення її новими елементами накопичувальної системи з метою зменшення фінансового навантаження на сучасне покоління працівників. Тому реформування пенсійної системи потребує комплексного підходу з метою систематизації планування, розробки програмної політики і створення дієвого фінансового механізму пенсійного забезпечення громадян.

Література:

1. Chomik R., Whitehouse E.R. Trends in Pension Eligibility Ages and Life Expectancy, 1950–2050. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. 2010. №105. Р. 13–14. URL: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/trends-in-pension-eligibility-ages-and-life-expectancy-1950-2050_5km68fzhs2q4-en;jsessionid=1f0d5499kjb5.delta.
2. Федеральне міністерство праці та соціальних справ Німеччини. URL: <http://www.bmas.de>.
3. Установа соціального страхування Польщі. URL: <http://www.zus.pl>.
4. Пенсионный фонд Российской Федерации. URL: <http://www.pfrf.ru>.
5. Ерошенко С. Г. Мировой опыт реформирования пенсионных систем. *Общество и экономика*. 2001. №7–8. С. 182–219.
6. Програми соціального забезпечення в країнах світу. *Управління з питань соціального забезпечення Швеції*. URL: <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/>.

Сидор Тарас Ігорович

ст. гр. ФМ-12, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Булавинець В. М.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРОСТАННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Україна прагне інтегруватися у світовий та європейський економічний простір, а тому її стратегічний курс передбачає побудову високорозвиненої, демократичної і правової держави, пріоритетом якої є досягнення соціальних цілей, орієнтація на загальнолюдські цінності, які визначають отримання нової якості життя громадян країни,

запровадження соціальних, економічних, демократичних та європейських стандартів життєдіяльності людини. В умовах сьогодення людина, як основний суб'єкт економічних відносин, повинна мати відповідний обсяг фінансових ресурсів для забезпечення освітньо-професійного рівня розвитку, відповідних умов проживання, культурного розвитку, соціальних прав та гарантій. Тому на сьогодні головним завданням соціальної політики уряду України є забезпечення належного і підвищення наявного рівня життя населення нашої держави шляхом забезпечення зростання суспільного добробуту громадян країни [4].

Рівень життя передбачає характеристику ступеня забезпеченості населення, домогосподарства та окремого індивіда матеріальними, духовними та соціальними благами і потребами, оцінювані множиною показників, а саме: доходи населення та заробітна плата працівників, рівень охорони здоров'я, освіти, умови праці, забезпеченість житлом, товарами довготривалого користування, продовольчими та непродовольчими товарами, очікувана тривалість життя при народженні.

Розглядаючи рівень життя через призму людського розвитку варто сказати, що дане поняття потрібно трактувати наступним чином – це соціально-економічна категорія, яка характеризує можливості задоволення різноманітних потреб населення та справляє значний вплив на можливості людського розвитку кожного окремого індивіда зокрема та суспільства загалом. Саме тому активне сприяння забезпеченню гідного рівня життя населення, підвищення його добробуту – найактуальніше і основне завдання, яке має вирішуватися урядом як країни в цілому, так і кожної області зокрема [1].

Залучення домашніх господарств до розподільчих відносин обумовлюють активізацію даного суб'єкта щодо управління власними фінансовими ресурсами, залучення додаткових джерел доходів, здійснення інвестиційних операцій, що передбачає визначення реальних показників життєдіяльності та соціальних стандартів населення. Зазначені показники дозволять членам домогосподарства здійснювати процеси планування майбутніх витрат з метою забезпечення власного добробуту, розробляти стратегію власного бюджету особистості та визначення перспективних джерел фінансування витрат тощо. Зокрема, фінансова наука виділяє окрему галузь знань – персональний податковий менеджмент – як один із напрямів управління фінансовими ресурсами домогосподарств, а саме: планування та контроль за формуванням доходів та здійсненням витрат й урегулювання цих потоків грошових коштів у часі, що у майбутньому дозволить забезпечити отримання максимального доходу за мінімальних витрат. Ринкові умови господарювання дають змогу домогосподарствам значно розширити можливі шляхи інвестування нагромаджених грошових коштів та залучити до даних процесів

професійних учасників, наприклад інститути спільного інвестування, пайові та інвестиційні фонди – які, з огляду на мету функціонування, значно покращують процес ефективного управління заощадженнями для населення [5].

У розвинених країнах світу члени домогосподарства мають можливість використовувати послуги персональних фінансових менеджерів та фінансових консультантів, які допомагають клієнтам максимально регулювати потоками грошових коштів з метою оптимізації сплати податків, використання у повному обсязі всіх можливих шляхів легального ухилення від оподаткування (податкових кредитів та пільг), збільшення на цій основі доходів, прибутку та зменшення ризиків інвестиційних операцій тощо.

До складу власних фінансових ресурсів, окрім тих, які зароблені самостійно членами домогосподарства (заробітна плата, стипендія, пенсія та інші) є доходи, отримані від держави, органів місцевого самоврядування у вигляді забезпечення соціальних стандартів та гарантій. Саме тому, сьогодні досить важливим питанням є економічна обґрунтованість рівня такого виду соціального забезпечення для окремих категорій громадян, адже невідповідність соціальних стандартів реальним потребам життя вітчизняних домогосподарств унеможливорює чіткість і достовірність планування та прогнозування фінансових ресурсів для населення, а саме у питаннях визначення потреб у здійсненні додаткового пенсійного та медичного страхування, заощадження грошових коштів на здобуття освіти і т. ін. Дієвість таких заходів може бути ефективною за умови чіткого врегулювання інтересів між державою та населенням щодо затвердження певного рівня соціальних стандартів життя та формування належної фінансової бази для їх забезпечення [5].

Держава, забезпечуючи певний рівень життя населення, встановлює державні соціальні гарантії. Державними соціальними гарантіями є встановлені законами України мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму.

До основних соціальних гарантій в Україні відносять:

- мінімальний розмір заробітної плати;
- мінімальний розмір пенсій за віком;
- мінімальний розмір заробітної плати робітників різної кваліфікації в установах та організаціях, що фінансуються з бюджетів усіх рівнів;
- стипендії учням професійно-технічних та вищих навчальних закладів;

– індексація доходів населення з метою підтримання достатнього життєвого рівня громадян та купівельної спроможності їх доходів під час зростання цін;

– забезпечення пільгових умов задоволення потреб у товарах і послугах окремим категоріям громадян, які потребують соціальної підтримки [3, с. 16].

Надання державою соціальних гарантій передбачає соціальну підтримку тих категорій громадян, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, з метою забезпечення відповідного життєвого рівня, тобто заходи, які включають надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим групам населення (найбільш вразливим верстви), створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення та комплекс законодавчо закріплених гарантій, які протидіють дестабілізуючим факторам (інфляція, економічна криза, безробіття тощо).

В Україні стандартів, які визначають рівень та якість життя населення не існує, а в основу соціальної політики покладено поняття соціальних мінімумів. Однак, поняття «соціальний мінімум» і «соціальний стандарт» не тотожні. На відміну від соціального мінімуму, соціальний стандарт – це гарантія високого рівня і якості життя, який держава зобов'язується забезпечити своїм громадянам.

Для розроблення ефективних соціальних стандартів необхідно виробити чітку соціальну стратегію держави. Тобто, бюджетна політика повинна бути спрямована на всебічне врахування інтересів пересічної людини і громадянина.

Формування соціальних стандартів пов'язане із визначенням соціальних нормативів, які в свою чергу класифікуються за характером задоволення соціальних потреб на:

– нормативи споживання (розмір споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів та деяких видів послуг за визначений проміжок часу);

– нормативи забезпечення;

– нормативи доходу [2].

Визначення прожиткового мінімуму, який названо в законі базовим соціальним стандартом, суперечить самому поняттю «стандарт». Мінімальні набори послуг, ніколи не можуть бути стандартом, адже не можуть задовольнити основні соціально-культурні потреби населення країни.

Невідповідність соціальних стандартів, норм та нормативів реальним потребам населення ставить під сумнів дієвість та ефективність бюджетних соціальних і економічних програм, що мають місце в державі, зокрема нівелює значення базового соціального стандарту – прожиткового мінімуму – як показника мінімальної вартості життя, тобто вартості

забезпечення мінімальних, як фізіологічних, так і соціальних потреб для вітчизняних домогосподарств.

Зважаючи на вище зазначене, надзвичайно важливою є необхідність проведення заходів щодо приведення показників соціальних стандартів у відповідність до законодавчо закріпленої сутності, насамперед це стосується:

– доцільності перегляду складу споживчого кошика у відповідності з сучасними медичними стандартами та враховуючи зміни у потребах населення, викликаних вимогами часу та економічними трансформаціями у країні;

– необхідності чіткого дотримання законодавчо закріплених термінів та строків щодо формування, розрахунку та корегування соціальних стандартів і норм;

– важливості чіткого врегулювання законодавчо закріплених соціальних стандартів з реальною необхідністю та важливістю їх для забезпечення гарантованих державою потреб, а також можливістю їх фактичного отримання за умов функціонування домогосподарств в умовах ринкової економіки.

Встановлення показників соціальних стандартів життя населення, які відображають реальні потреби громадян країни, дозволить не лише покращити якість соціальної складової та підвищити стандарти життя на рівні держави, а й сприятиме зменшенню соціальної складової у видатках державного бюджету через чіткість урегулювання інтересів кожного із суб'єктів фінансових відносин та адаптації до функціонування в умовах ринкової економіки.

Література:

1. Бортнік І. С., Іщук Х. В. Рівень життя та його вплив на можливості людського розвитку. URL: www.asconf.com./rus/archive_view/635.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50–51. 572 с.

3. Державне фінансове забезпечення соціальної сфери / За ред. Т.М. Кір'ян та Ю.В. Пасічника. Черкаси, видавець Чабаненко Ю., 2012. 398 с.

4. Краснікова О.М. Рівень життя населення в Україні: проблеми та перспективи. URL: www.rusnauka.com.ua.

5. Фінансові ресурси домогосподарств та їх роль у формуванні бюджетів України. URL: www.dspeace.oneu.edu.ua.